

Життєва, соціальна, громадянська позиції особистості: компаративний аналіз

У статті шляхом порівняльного аналізу з'ясовано співвідношення понять «життєва позиція», «соціальна позиція», «громадянська позиція» особистості. Розглядаються основні інтерпретації цих понять, обґрунтовується значення дослідження проблеми самовизначення, світогляду людини як компонентів життєвої позиції. Життєва позиція визначає стратегію особистості, сталість і самототожність у мінливих умовах життя, внутрішню єдність усіх виявів людської життєдіяльності. Соціальна позиція визначається ставленням особистості до суспільних явищ, яке зумовлене рівнем соціалізації. Громадянська позиція є показником ставлення особистості до реалій дійсності, інститутів держави та влади.

Ключові слова: життєва позиція, соціальна позиція, громадянська позиція, особистість, світогляд, соціальний статус, соціальна роль, громадянин, громадянськість.

Постановка наукової проблеми та її значення. Кожна людина протягом життя опиняється в безлічі різноманітних нестандартних ситуацій, у яких вона здійснює життєвий вибір. Щоб особистість не втратила цілісності, цінності, сутності, власного «Я» вона повинна містити «ядерні» елементи, які дають змогу інтегрувати різні вияви життєдіяльності, зберегти свою сталість. Такими компонентами постають, насамперед, життєва, соціальна, громадянська позиції людини. Відтак співвідношення цих понять є значущим завданням, оскільки стосується не лише окремої людини, а й суспільства загалом.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Проблеми, пов'язані з визначенням сутності понять «життєва позиція», «соціальна позиція», «громадянська позиція» особистості, досліджуються у працях таких учених як Р. Арцишевський, Л. Божович, П. Ігнатенко, Т. Кузьменко, Т. Логвиненко, Г. Мозак, Т. Наливайко, Б. Паригін, А. Кузьмінський, В. Радул, В. Шинкарук, Н. Якса. Дослідники акцентують увагу на питаннях вікових особливостей формування особистості, становлення громадянських позицій студентської молоді, психолого-педагогічних, соціально-педагогічних, народознавчих аспектах виховання громадянина тощо. Проте, на наш погляд, потребує більш уважного підходу науковців порівняльний аналіз указаних понять у контексті життєдіяльності особистості.

Мета статті – проаналізувати поняття «життєва позиція», «соціальна позиція», «громадянська позиція» особистості у порівняльному висвітленні. Основним завданням автор вбачає обґрунтування визначення сутності означених понять та розкриття їх співвідношення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Сутність людини як об'єкта філософського аналізу не є чимось сталим і назавжди встановленим. Кожен етап розвитку людської історії характеризується набуттям нових форм життєдіяльності та суперечливим рухом пізнання сутнісних характеристик людини. На наш погляд, заслуговують на увагу такі характеристики (компоненти) сутності феномену людини. По-перше, людина є живою істотою з притаманним їй особливим типом тілесної організації, зокрема, прямоходінням (природна сутність людини). По-друге, людина присутня там, де є діяльність (сутність діяльності). По-третє, людська діяльність розгортається в системі суспільних відносин (суспільність людини). По-четверте, людська діяльність – праця – є усвідомленим процесом перетворення природи, суспільства і самої людини. По-п'яте, людина є духовною істотою, якій притаманна душа.

Як бачимо, взаємозв'язок указаних сутнісних характеристик людини не викликає сумніву. Функціонування соціального у зв'язку з природним є загальною, початковою і найбільш абстрактною характеристикою суб'єкта та його психіки в їх загальнолюдських якостях. Громадське вчені визначають як типологічну характеристику нескінченно різних одиничних проявів загальної соціальності – національних, культурних тощо. Отже, будь-який індивід не менше соціальний, ніж група або колектив, хоча конкретні суспільні відносини (між конкретною людиною та іншими людьми в умовах певного суспільного ладу, в певній країні і т.д.) можуть бути різноманітними [9, с. 5]. В цьому контексті виникають нові поняття, зокрема, «громадянська позиція», «соціальна позиція», «соціальна

роль», що певним чином співвідносяться з категорією «життєва позиція», однак не ототожнюються з нею.

Найповніше життєва позиція людини реалізується в її способі життя, в тому, заради чого (чи для чого) людина живе і як вона живе, як діє, який характер мають стосунки з іншими людьми, із суспільством загалом. Формування життєвої позиції особи – це складний процес, який вимагає докладання значних фізичних, моральних, психологічних та розумових зусиль. На цей процес значний вплив здійснюють мікро- і макросередовища, рівень розвитку продуктивних сил та виробничих відносин, соціально-політичний лад, політичний режим, рівень культури. Процес формування життєвої позиції супроводжується засвоєнням напрацьованого досвіду людства, здобутків у сфері матеріальної та духовної культури, наукових і професійних знань, світогляду, переконань та навичок, трудової і громадсько-політичної діяльності тощо.

Отже, можна визначити, що життєва позиція особистості – це стале узагальнене ставлення людини до навколишньої дійсності, до себе, що складається на основі усвідомлення життя, світогляду і знаходить свій прояв у різних формах життєдіяльності (практичних діях, переживаннях, оцінках, пізнанні). Життєва позиція людини характеризується мірою її активності (активна чи пасивна), спрямованістю на досягнення певних цілей (індивідуальних, групових чи суспільних), утвердження цінностей (духовних чи матеріальних), оціночним забарвленням (оптимістична чи песимістична), відповідністю певним суспільним ідеалам (прогресивна чи реакційна), рівнем сформованості та усвідомленості тощо. Ці характеристики життєвої позиції значною мірою залежать від характеру розуміння людиною самого життя. У життєвій позиції людини виявляються її глибинні якості, сутність, яка об'єднує усі прояви людської життєдіяльності в єдине ціле і забезпечує цілісність та цілісність людини в усіх її життєпроявах, допомагає людині залишитися собою у різноманітних життєвих обставинах.

Отже, життєва позиція виявляється в різних сферах людської життєдіяльності, яка є невід'ємною частиною соціального середовища. Відповідно, життя людини є соціально впорядкованим, організованим, а діяльність постає свідомим, цілеспрямованим та орієнтованим на певні досягнення феноменом.

На думку Р. Арцишевського, певним доповненням життєвої позиції та її конкретизацією є соціальна позиція, яка визначається певними світоглядними переконаннями [1, с.177]. Поняття «соціальна позиція» відображає усвідомлення особистістю своєї належності до певної спільноти, інтереси і цінності якої людина розцінює як власні, прагне реалізувати їх у діяльності та свідомо їх відстоює. Самосвідомість людини як суб'єктивний чинник формування її соціальної позиції, як правило, відбиває складну сукупність соціальних зв'язків та відносин, складність соціальної структури суспільства.

Соціальна позиція, на думку Л. Божович, є стрижневим компонентом структури особистості, який виступає мірилом її ставлення до соціального середовища і зумовлює індивідуальну своєрідність, виконання нею соціально спрямованих дій та поведінки. За твердженням автора, у процесі формування особистості в дитячому віці, її спрямованість складається з внутрішніх позицій особистості щодо соціального оточення та його окремих об'єктів. Позиція включає в себе мотиваційний, афективний та когнітивний компоненти. Важливо наголосити, що внутрішня позиція – це не нав'язаний зовнішнім оточенням, а свідомо прийнятий людиною вибір свого місця в житті [2].

На зв'язку позиції людини з роллю, яку вона виконує відповідно до її соціального стану і конкретної ситуації, акцентує увагу Б. Паригін. За оцінкою вченого, з позиції особистості починається структурний пласт психіки, який характеризує особистість уже не як об'єкт, а як суб'єкт соціальних відносин [12].

У своїх міркуваннях вчені часто ототожнюють поняття «позиція» і «статус». Варто зазначити, що статус – це певна позиція індивіда в соціальній структурі групи чи суспільства. Маючи позицію при певному статусі, особистість повинна дотримуватися певних обов'язків та виконувати певні права, притаманні групі або суспільству, до яких належить ця особистість [5].

Більш конкретно поняття «статус» характеризується у філософському словнику за редакцією В. Шинкарука, в якому подається три показники статусу. Відповідно до третього показника, «статус соціальний» – це позиція індивіда, яка оцінюється громадською думкою [15]. Тобто, маючи певний статус, слід мати чітку, притаманну цьому статусу позицію та виконувати саме ту роль, яка йому

відповідає. Значущість ролі саме в такому контексті визначають практично всі наукові напрямки. Звідси випливає, що роль – це «відносно стандартизоване соціальне положення»; «набір норм, які визначають способи та правила поведінки людей, що мають ту чи іншу позицію Я-функції»; «...статус ... в системі міжособистісних стосунків» [5; 6; 8; 13; 14].

Відтак соціальний статус особистості можна визначити як позицію в соціальній системі, що пов'язана з належністю до певної соціальної групи чи спільноти, сукупність її соціальних ролей та якість і ступінь їх виконання. Соціальний статус охоплює узагальнену характеристику становища індивіда в суспільстві, а саме: професію, кваліфікацію, освіту, характер виконуваної праці, посаду, матеріальне становище, наявність влади, партійну і профспілкову належність, ділові відносини, належність до демографічних або етнічних груп (національність, релігійність, вік, сімейне становище, родинні зв'язки) [7].

Соціальні статуси поділяються на привласнені або одержані незалежно від суб'єкта, найчастіше від народження (раса, стать, вік, національність) і досягнуті, або надбані власними зусиллями індивіда (сімейне становище, професійно-кваліфікаційний рівень тощо). Серед статусів вирізняють інтегральний та допоміжні. Типова поведінка людини, яка пов'язана з соціальним статусом визначає її соціальну роль.

Як правило, в суспільному житті людина виконує кілька соціальних ролей, які утворюють, за термінологією Р. Мертона, «рольовий набір». Соціальні ролі можуть закріплюватися формально через посередництво закону чи іншого правового акту або мати неформальний характер – це моральні норми поведінки в певному суспільстві.

Одна з перших спроб систематизації соціальних ролей належить Т. Парсонсу, на думку якого їх рисами є: емоційність (одна роль вимагає емоційної стриманості, інша – цілковитої розкутості); спосіб одержання (одні ролі притаманні особистості органічно, інші виборюються нею); масштабність (сформульовані й суворо обмежені або розмиті); ступінь формалізації (дія за жорстко встановленими правилами і приписами або довільна дія); характер і скерованість мотивів (орієнтовані на особисте або загальне благо) [11].

Про соціальну роль йдеться тоді, коли за тривалої соціальної взаємодії регулярно відтворюються певні стереотипи поведінки. Тобто роль є окремим аспектом цілісної поведінки. Конкретні індивіди можуть виступати у багатьох ролях, сукупність яких відображає соціальні відносини в суспільстві. Людина, перебуваючи під тиском соціальних ролей, статусів і функцій, стає частиною соціальної спільноти. Поняття «роль» Н. Якса ототожнює з поведінкою людини в певній життєвій ситуації, у якій людина, наділена правами та здібностями, відстоює власну життєву, соціальну та громадянську позицію [16].

Поняття «громадянська позиція» варто розуміти як складову соціальної позиції, яка стосується громадянських характеристик кожної конкретної особи. До них можна віднести патріотичну самосвідомість, громадянську відповідальність і мужність, суспільну ініціативність та активність, готовність працювати на благо Батьківщини і захищати її, підносити міжнародний авторитет; повагу до Конституції та законів, дотримання правових та звичаєвих норм; досконале знання державної мови, постійна турбота про піднесення її престижу й функціонування в усіх сферах суспільного життя та побуту; повагу до батьків, до традицій, історії рідного народу, усвідомлення належності до нього як спадкоємця і наступника; дисциплінованість, працьовитість, завзятість, творчість, почуття дбайливого господаря своєї землі, піклування про природу, екологію; фізичну досконалість, моральну чистоту, високу художньо-естетичну вихованість; гуманність, толерантність, шанобливе ставлення до культури, традицій, звичаїв інших народів, високу культуру міжнаціонального і міжетнічного спілкування [4, с. 6].

Безперечно, поєднання вказаних рис формує громадянськість особистості. Теоретичною основою визначення сутності поняття «громадянське» виступає усвідомлення понять «громадянин» та «громадянськість». Так, громадянин – індивід, пов'язаний на політико-правовій основі з певною державою, що дає змогу правоздатному громадянину мати взаємні права, обов'язки і, в їх рамках, свободи щодо до інших громадян і суспільства (держави); соціальний тип особистості, який характеризується наявністю таких суспільно значущих якостей, як законслухняність, вміння поєднувати особисті та суспільні (державні) інтереси, почуття обов'язку перед Батьківщиною (патріотизм) [3, с. 172].

Натомість громадянськість – стан свідомості, духовно-моральна цінність, світоглядно-психологічна характеристика людини, обумовлена її державною самоідентифікацією, усвідомленням належності до конкретної країни. Громадянськість є показником ставлення індивідів до існуючого ладу, інститутів держави та влади, виразом міри законослухняності та критичності, почуття власної гідності в стосунках з представниками влади, знання і поваги прав людини, готовності та вміння вимагати їх дотримання, з відповідальністю ставитися до своїх обов'язків перед суспільством [3, с. 138]. Громадянськість, яка формується у процесі громадянського виховання, постає основою активної громадянської позиції.

Виховання активної громадянської позиції виступає доволі складним, тривалим та безперервним процесом залучення громадян до цілісної, нормативної системи, яка існує в суспільстві. Позиція громадян у суспільстві проявляється, насамперед, у небайдужому ставленні до майбутнього своєї країни, поєднуючись із почуттям гордості за неї, бажанням відстоювати національні інтереси, повагою до традицій, звичаїв та символів. Найважливішими ознаками активної громадянської позиції, на думку вчених, є стійке прагнення впливати на соціальні процеси та реальна участь у суспільних справах, яка продиктована прагненням змінити, перетворити або, навпаки, зберегти, зміцнити існуючий соціальний лад та його форми [10, с. 101].

Слід зауважити, що громадянську позицію можна розглядати в площині взаємовідносин «особистість – суспільство – держава». Особистість з активною громадянською позицією здатна мислити критично, свідомо аналізувати політичні події, вміє дотримуватися норм і правил поведінки та користуватися своїми законними правами й можливостями. Визначальною характеристикою громадянської позиції як результату громадянського виховання є розвинена громадянська зрілість (правосвідомість) – усвідомлення своїх прав, свобод, обов'язків, ставлення до законодавства, державної влади. Громадянська позиція особистості проявляється навіть у прагненні брати участь в обговоренні та розв'язанні спільних проблем, що виявляється у громадському самоврядуванні.

Своєю чергою, активна громадянська позиція постає як система переконань, які ґрунтуються на принципах громадянського світогляду. розвиваються і вдосконалюються протягом життєдіяльності людини. Громадянська позиція є не лише життєвою позицією, а вибором людини займати активні чи пасивні позиції, брати участь у громадянському житті чи залишатися пасивним. Активна громадянська позиція стимулюється шляхом запровадження на державному рівні різноманітних програм та проєктів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, компаративний аналіз понять «життєва позиція», «соціальна позиція», «громадянська позиція», а також пов'язаних з ними категорій «соціальна роль», «громадянськість», «активна громадянська позиція» доводить існування взаємозв'язку між ними. Ці поняття застосовуються в діапазоні позиція-статус, позиція-ставлення, позиція-роль, що демонструють місце людини в потенційній взаємодії (статус – позиція, яку людина може зайняти в реальній взаємодії на думку оточуючих; ставлення – місце в реальній взаємодії, яке прийнятне для людини на її власну думку). Оцінювати ці позиції можна за сукупністю відношень, реакцій та рівнем їх вираження у трьох основних компонентах: людина (внутрішнє «Я»), природне та предметне оточення, суспільство.

Джерела і література

1. Арцишевський Р. А. Інтеграція змісту освіти: Монографія / Маргарита Арцишевська, Роман Арцишевський. – Луцьк: Вежа, 2007. – 316 с.
2. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – СПб: Питер, 2008. – 398 с.
3. Гражданские позиции молодежи и студенчества в современной Украине (на примере Харьковского региона): монография / [авт. кол.: В. И. Астахова, Е. В. Астахова и др.]; под. общ. ред. И. С. Нечитайло; Нар. укр. акад. – Харьков: Изд-во НУА, 2014. – 176 с.
4. Ігнатенко П. Р. Виховання громадянина: Психолого-педагогічний і народознавчий аспекти: Навчально-методичний посібник / П. Р. Ігнатенко, В. Л. Поплужний, Н. І. Косарева, Л. В. Крицька. – К.: Інститут змісту і методів навчання, 1997. – 252 с.
5. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М.: ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2005. – 445 с.
6. Краткий психологический словарь / А. Л. Свенцицкий. – Изд-во: Велби; Проспект, 2008. – 512 с.
7. Кузьменко Т. М. Соціологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://p-for.com/book_484_glava_61_TEORIJA_SOCIALNIKH_ROLEJJ.html.

8. Логвиненко Т. О. Словник із соціальної педагогіки / Т. О. Логвиненко; авт.-укл. Т. О. Логвиненко, Н. В. Гордієнко. – Дрогобич: Просвіта, 2007. – 160 с.
9. Мозак Г. Г. Адлеріанская психология (adlerianpsychology) / Гарольд Мозак // Психологическая энциклопедия / под ред. Р. Корсини, А. Ауэрбаха: пер. и науч. ред. А. А. Алексеева. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 1876 с.
10. Наливайко Т. В. Формування громадської позиції особистості / Т. В. Наливайко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Випуск 2. Т. 1. – 2014. – С. 100–103.
11. Парсонс Т. О структуре социального действия. – Изд. 2-е. / Талкотт Парсонс. – М.: Академический Проект, 2002. – 880 с.
12. Парыгин Б. Д. Основы социально-психологической теории / Б. Д. Парыгин. – М.: «Мысль», 1971. – 352 с.
13. Словник-довідник педагогічних і психологічних термінів / за ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси: Видавництво ЧДУ ім. Б. Хмельницького, 2002. – 112 с.
14. Соціолого-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. – К.: ЕксОб, 2004. – 304 с.
15. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. – 2-ге вид. перероб. і доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
16. Якса Н. В. Социально-педагогический словарь / Н. В. Якса. – Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко 2007. – 192 с.

Melnyk Olga. Life, Social and Civic Positions of an Individual: Comparative Analysis. The article focuses on the correlation of concepts “life position”, “social position”, “civic position” by comparative analysis. The main interpretations of these definitions are considered, the meaning of the self-determination problem, human worldview as components of the life attitude are proved. The life position defines the strategy of personality, permanence and self-identity in volatile living conditions, inner unity of all manifestations of human life, value and integrity of personality, its ability to held up through all life troubles and resist external influences, to adhere to the principled position in any life circumstances. Social position is defined by the attitude of personality to the social phenomena, which are caused by the level of socialization. Social position is a result of awareness of certain community affiliation, its value and interests are recognized by a person like his own, and abiding by certain social behavior. Civic position is an indicator of person’s attitude to the realities of validity, state and power institutes. The concept “civic position” is a component of social position, which refers to the civic characteristics of a particular person. Among civic characteristics can be distinguished patriotic consciousness, civic responsibility, social initiative and activity, willingness to protect and to work for the sake and benefit of the Motherland, increasing international state authority, respect legislation, recognition and compliance with customary law and legal principles, knowledge of state language, caring for it in order to function in all spheres of social life. On the one hand, comparative analysis proves the connection of definitions “life position”, “social position”, “civic position”, but not their identity. On the other hand it allows to claim the significance of these phenomena in a life of individual and the whole society.

Key words: life position, social position, civic position, personality, worldview, social status, social role, citizen, citizenship.

Мельник Ольга. Жизненная, социальная, гражданская позиции личности: компаративный анализ. В статье путем сравнительного анализа выясняется соотношение понятий «жизненная позиция», «социальная позиция», «гражданская позиция» личности. Рассматриваются основные интерпретации этих понятий, обосновывается значение исследования проблемы самоопределения, мировоззрения человека как компонентов жизненной позиции. Жизненная позиция определяет стратегию личности, постоянство и самоидентичность в меняющихся условиях жизни, внутреннее единство всех проявлений человеческой жизнедеятельности, ценность и целостность личности, ее способность стойко переносить жизненные невзгоды и противостоять проявлениям внешнего воздействия, последовательно придерживаться принципиальной линии в любых жизненных обстоятельствах. Социальная позиция определяется отношением личности к общественным явлениям, которое обусловлено уровнем социализации. Социальная позиция обусловлена осознанием принадлежности к определенному сообществу, ценности и интересы которого человек воспринимает как собственные, а также соблюдением определенного социального поведения. Гражданская позиция является показателем отношения личности к реалиям действительности, институтов государства и власти. Понятие «гражданская позиция» выступает компонентом социальной позиции, которая касается гражданских характеристик конкретного лица. К числу гражданских характеристикам относятся патриотическая самосознание, гражданская ответственность, общественная инициативность и активность, готовность к защите Родины и труду на ее благо, повышение международного авторитета государства, уважение к законодательству, признание и соблюдение правовых и обычных норм, знание государственного языка, забота о его функционировании во всех сферах общественной жизни. Компаративный анализ понятий «жизненная позиция», «социальная позиция», «гражданская позиция», доказывает, с одной стороны, существование их

взаимосвязи, но не тождества, с другой – позволяет утверждать о значимости этих феноменов в жизнедеятельности отдельного человека и общества в целом.

Ключевые слова: жизненная позиция, социальная позиция, гражданская позиция, личность, мировоззрение, социальный статус, социальная роль, гражданин, гражданственность.

Стаття надійшла до редколегії
23.11.2018 р.

УДК 141.319.8

Ігор Михальчук

Симуляція реальності людини у віртуальному просторі

У статті експліковано поняття «віртуальної реальності», його етимологія та смислова багатогранність. Проаналізовано феномен віртуальної реальності та пов'язані з нею трансформації базових вимірів культурного буття індивіда: різних форм соціокультурних практик, комунікації, дозвілля, творчої реалізації тощо. З'ясовуються специфіка смислових засад феномену віртуальної реальності, а також особливості й наслідки її функціонування. Зроблено спробу окреслити значення, місце та перспективи розвитку феномену віртуальності в сучасній культурі та в процесі самоідентифікації сучасної людини. Визначено небезпечні точки взаємодії суб'єктів культури з віртуальною реальністю, що тягнуть за собою ризики втрати людиною самості, руйнування онтологічних вимірів самоідентичності. Здійснено спробу моделювання перспективи творчої взаємодії людини і віртуальної реальності.

Ключові слова: медіа, віртуальність, віртуальна реальність, гаджет, симулякр, кіборг.

Постановка наукової проблеми та її значення. Віртуальна реальність стала невід'ємною частиною сучасної культури і стрімко трансформує традиційні культурні ціннісні пріоритети, впливає на самоусвідомлення суб'єктів культури. На очах одного покоління стався злам, який формувалася впродовж кількох століть медіа. Мистецтво впливати на поведінку людей поняттями і раціональними аргументами було витіснене екранними образами, звабливою мерехтливою ілюзією.

Виникнення і стрімкий прогрес індустрії медіатехнологій призвели до істотних змін в осмисленні становища людини у світі. В контексті соціокультурного підходу людина осмислюється інакше, ніж в рамках біологічної антропології, отримавши ім'я «людини клікаючої», як відображення ролі медіа-реальності в сучасному культурному бутті. У рамках соціокультурного підходу слово «медіа» означає будь-які засоби (фізичні, хімічні, біологічні, психічні і т. д.), які розширюють межі фізичних, комунікаційних, когнітивних, освітніх можливостей людини. Розвиток технопарку медіазасобів, що створюються внаслідок прогресу наукових знань, породжує різноманітні медіатехніки для перетворення соціальної дійсності у всій її різноманітності.

Особливе значення в структурі «нової реальності» мають комп'ютерні технології, поява та стрімкий розвиток світової мережі Інтернет і цілого візуально-смислового виміру – віртуальності. Відтак для сучасної людини соціальне буття постає передусім таким, як воно репрезентовано в мережі. Тому центральною проблемою медіареальності в сучасній культурі постає віртуальна реальність. Віртуальна реальність стрімко і невідворотно витісняє світ безпосереднього живого спілкування, занурюючи людину у віртуальне середовище. Симулятивна реальність мережі з лише їй притаманними специфічними когнітивними ефектами блискавично створила потужну альтернативу повсякденній дійсності, даний людині в її безпосередніх відчуттях і переживаннях.

Перспективи мережевих перетворень людини багато в чому є невизначеними з високим рівнем непрогнозованості. Створювані гаджети для постійного підключення користувачів до глобальних комп'ютерних мереж міжлюдської і міжмашинної комунікації кардинально змінюють усі сфери когнітивно-перетворювальної діяльності людей. Відтак, актуальність теми статті полягає у дослідженні прогресуючого культурного явища, яке активно емпірично освоюється, проте не має належного теоретичного вивчення: ми не знаємо, який образ людини буде сформований новими комп'ютерно-